

ข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพเชิงระบบในการดำเนินงานของ คณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์

PROPOSED POLICY FOR SYSTEMATIC EFFECTIVENESS IN WORK PERFORMANCE OF BASIC EDUCATION COMMITTEE: A CASE OF KALSIN PROVINCE

อำนาจ ชนะวงศ์¹

Amnaj Chanawongse¹

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบายมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษาหาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพเชิงระบบในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์ย่อยคือ ศึกษาความเหมาะสมและข้อเสนอเพื่อปรับปรุงองค์ประกอบ คุณสมบัติ กระบวนการสรรหา อำนาจหน้าที่ และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาตลอดจนศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไข คุณภาพการบริหารและการจัดการของโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ และเพื่อหาข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อควมมีประสิทธิภาพเชิงระบบในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ โดยได้แบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ในระยะที่ 1 เป็นการพัฒนาร่างข้อเสนอเชิงนโยบายจากการออกแบบสอบถามจำนวน 2 ชุด สำหรับกรรมการสถานศึกษา และครู ระยะที่ 2 เป็นการวิเคราะห์และตรวจสอบข้อเสนอเชิงนโยบาย โดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ จากผล

¹ อาจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ Dr.Lecture,Faculty of Education, Mahasarakham University

การวิจัยได้ข้อเสนอเชิงนโยบายดังนี้ (1) วาระในการดำรงตำแหน่ง ครึ่งละ 4 ปี แต่ไม่เกิน 2 วาระติดต่อกัน ควรเปลี่ยนเป็นไม่จำกัดวาระการดำรงตำแหน่งเพราะงานของกรรมการสถานศึกษา เป็นงานที่ทำประโยชน์ให้ชุมชนโดยไม่หวังผลประโยชน์ส่วนตน (2) คุณสมบัติผู้ที่จะเป็นกรรมการไม่ควรกำหนดเฉพาะสัญชาติไทย ควรเปิดโอกาสให้ชาวต่างชาติที่มีภูมิลำเนาในเมืองไทย ที่มีความรู้ความสามารถได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานของคณะกรรมการ (3) ควรมีการกำหนดจำนวนครั้งของการประชุมคณะกรรมการสถานศึกษาให้ชัดเจน (4) เปร่งรัดให้มีการบริหารที่ให้ผู้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้นเพื่อให้เกิดความรู้สึกร่วมเป็นเจ้าของ และตรวจสอบการดำเนินงานของโรงเรียน

Abstract

The major purpose of this study was to find out policy recommendations for systematic effectiveness in operation of the Basic Education Committee: A case of Kalasin Province, and minor purposes were: to examine appropriateness and recommendations for improving factors, qualifications, selecting process, authorities, and roles of the Basic Education Committee; and to investigate problems and guidelines for solving them, quality of administration of schools in these areas, and to find out policy recommendations for systematic effectiveness in operation of the Basic Education Committee: A case of Kalasin Province. The study was divided in to 2 phases. Phase 1, developed a draft of policy recommendations from 2 questionnaires for the Basic Education Committee members, and school teachers. Phase 2, analyzed and checked the policy recommendations by meetings with qualified person. From the results of this study, the following policy recommendations were obtained: (1) The period of 4 years in position, but limited not more than 2 terms continue, should be changed to be unlimited term, because this position is non profit and would be beneficial for community.

(2) To allow qualify foreigner to be consultants. (3) Each Basic Education Committee should determine clear schedules for meetings. (4) Provide Authority to generate cooperation between the community and school as well as to evaluate school operating.

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ความพยายามที่จะใช้หลักการบริหารและจัดการศึกษาโดยคณะบุคคลหรือคณะกรรมการ การได้มีการดำเนินการมาเป็นระยะๆ จากการประชุมของคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติครั้งที่ 14/2524 ได้ออกระเบียบให้โรงเรียนประถมศึกษาที่มีคณะกรรมการ การศึกษาโรงเรียน ละ 5 - 15 คนทำหน้าที่ให้คำปรึกษาและแสวงหาความช่วยเหลือในด้านต่างๆ ให้กับโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้ออกระเบียบว่าด้วย คณะกรรมการโรงเรียนประถมศึกษา พ.ศ. 2539 ประกาศ ณ วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2539 กำหนดให้มีคณะกรรมการโรงเรียนทุกโรงเรียนอย่างน้อยโรงเรียนละ 9 - 15 คน ประกอบด้วย กรรมการจาก 3 ส่วน คือจากผู้บริหารโรงเรียนและข้าราชการครูในโรงเรียน จากผู้ปกครองนักเรียนและศิษย์เก่า และจากผู้ทรงคุณวุฒิภาคประชาชน มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในแผนแม่บท แผนพัฒนาและแสวงหาความร่วมมือจาก

ชุมชน (อุทัย บุญประเสริฐ, 2545) การมีส่วนร่วมโดยผ่านกลไกของคณะกรรมการในระดับต่างๆ ดำเนินไปตามระบบความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการศึกษากับชุมชนที่ดำรงอยู่ กล่าวคือ สถาบันการศึกษาได้รับมอบความไว้วางใจจากชุมชนให้ทำหน้าที่หลักในการกำหนดนโยบายและจัดการเรียนการสอน ชุมชนทำหน้าที่เป็นผู้สนับสนุนในกิจกรรมที่สถาบันการศึกษาต้องการความช่วยเหลือ และผู้ที่มาเป็นคณะกรรมการจะรู้สึกว่าจะต้องมีความรับผิดชอบในการทำงานร่วมกับสถาบันการศึกษา มากกว่าคนอื่นๆ ในชุมชน (ศิริกาญจน์ โกสุมภ์, 2542) ความพยายามที่จะทำให้โรงเรียนกับชุมชนมีความสัมพันธ์ในรูปของการกำหนดนโยบายการศึกษา รวมทั้งการดำเนินการต่างๆ ของโรงเรียน ทั้งที่เป็นเรื่องของหลักสูตร การเรียนการสอน ได้ดำเนินการมาเป็นเวลาพอสมควรจากการศึกษางานวิจัยของสำนักงานปฏิรูปการศึกษา กระทรวง ศึกษาธิการ ได้พบว่าโรงเรียนยังคงได้รับความไว้วางใจจากชุมชนให้ทำหน้าที่

หลักในการกำหนดนโยบายและการสอน
ความสำเร็จของกระบวนการทำงาน หมายถึง
ความสามารถของคณะกรรมการโรงเรียนใน
การชักชวนให้คนทุกฝ่ายเข้าร่วมในกิจกรรม
ที่คณะกรรมการจัดขึ้นมา และการให้ชุมชน
เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการบริหารของ
โรงเรียน (สำนักงานปฏิรูปการศึกษา, 2545)

ผู้วิจัยซึ่งได้รับมอบหมายจาก
มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ให้เป็นผู้อำนวย
การศูนย์พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาจังหวัด
กาฬสินธุ์ ซึ่งมีนิสิตที่เป็นผู้บริหารโรงเรียน
ครูผู้สอนและผู้บริหารหน้าที่เกี่ยวข้องกับการ
การศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์เป็นจำนวน
มาก จึงได้เจาะจงศึกษาการดำเนินงานของ
คณะกรรมการ การสถานศึกษาของโรงเรียนใน
จังหวัดกาฬสินธุ์ ซึ่งมีจำนวนกรรมการสถาน
ศึกษาทั้งสิ้น 6,816 คน โรงเรียนจำนวน
671 โรง ครูผู้สอน 8,753 คน และจำนวน
นักเรียน 161,558 คน โดยพิจารณาถึง
เกณฑ์ต่าง ๆ ดังนี้ คือ 1) ความเป็นไปได้
(possibility) 2) ความมีประโยชน์ (utility)
3) ความครอบคลุม (comprehensiveness)
4) ความกระจ่าง (clarity) 5) ความ
ถูกต้อง (rightness) 6) ความเหมาะสม
(appropriateness) เพื่อสร้างสรรค์งานให้
บรรลุเป้าหมาย หน่วยงานอย่างต่อเนื่อง (Hoy

และ Miskel, 2001) ผลที่ได้รับจากการวิจัย
ในครั้งนี้ จะได้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการ
เพิ่มประสิทธิภาพผลเชิงระบบของคณะกรรมการ
สถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ
ศึกษาหาข้อเสนอแนะเชิงนโยบายเพื่อความมี
ประสิทธิภาพ เชิงระบบในการดำเนินงานของ
คณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์
มีวัตถุประสงค์ย่อยดังนี้

1. ศึกษาความเหมาะสม และข้อ
เสนอเพื่อปรับปรุงองค์ประกอบ คุณสมบัติ
อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา
2. ศึกษาความเห็นต่อ คุณภาพการ
บริหาร และความมีประสิทธิภาพของกลุ่มของ
คณะกรรมการสถานศึกษา
3. ศึกษาความเห็นต่อคุณภาพการ
บริหารและการจัดการของโรงเรียนในจังหวัด
กาฬสินธุ์จังหวัดกาฬสินธุ์

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงนโยบาย
(Policy Research) ซึ่งได้จำแนกกระบวนการ

วิจัย ออกเป็น 2 ระยะ (Phase) คือ

ระยะที่ 1 เป็นขั้นตอนการร่างข้อเสนอเชิงนโยบาย (Developing tentative policy recommendations) จากประชากรและกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละประเด็นที่แตกต่างกันดังนี้

1. การศึกษาความเหมาะสม และข้อเสนอเพื่อปรับปรุง องค์ประกอบ คุณสมบัติ กระบวนการสรรหา อำนาจหน้าที่ และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาและการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขตามอำนาจหน้าที่และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษา

2. การศึกษาความคิดเห็นต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา

ระยะที่ 2 เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย (Analysis of recommendations) ที่ได้รับการวิจัยในขั้นตอนที่หนึ่งไปวิเคราะห์ข้อเสนอแนะโดยการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อยืนยันร่างข้อเสนอแนะให้เป็นข้อเสนอเชิงนโยบาย

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาความเหมาะสมและข้อเสนอเพื่อปรับปรุงองค์ประกอบ

คุณสมบัติ กระบวนการสรรหา อำนาจหน้าที่และบทบาท ของคณะกรรมการสถานศึกษา ในจังหวัดกาฬสินธุ์ และการศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขตามอำนาจหน้าที่การศึกษา ความเห็นต่อคุณภาพการบริหารและการจัดการของโรงเรียนในจังหวัดกาฬสินธุ์ แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อเสนอเชิงนโยบาย และการประชุมผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งผู้วิจัยได้นำข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อประสิทธิผลเชิงระบบในการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาในจังหวัดกาฬสินธุ์ที่เหมาะสมและเป็นไปได้มาอภิปรายผลดังนี้

1. วาระในการดำรงตำแหน่ง 4 ปี แต่เป็นได้ 2 วาระติดต่อกัน ผลการวิจัยได้รับข้อคิดเห็นว่า การเป็นกรรมการสถานศึกษาเป็นงานที่เสียสละต้องอุทิศตัว และยากที่จะหาผลประโยชน์จากตำแหน่งนี้และการทำงาน หากกรรมการได้มีการทำงานร่วมกันเป็นระยะเวลาติดต่อกันจะก่อให้เกิดคุณประโยชน์ของการทำงานในรูปคณะกรรมการ

2. คณะกรรมการสถานศึกษา ควรมีการกำหนดจำนวนครั้งในการประชุมให้ชัดเจน บางคณะกรรมการสถานศึกษาประชุมปีละ 1-2 ครั้งบางคณะประชุมเดือนละ 1 ครั้ง เพื่อการแก้ปัญหาดังกล่าวควรกำหนดครั้งของการประชุมของคณะกรรมการเน้นหลัก

การโดยมีส่วนร่วมในการพัฒนาร่วมคิดร่วม
ตัดสินใจ ยอมรับความแตกต่างของบุคคล

3. การกำหนดคุณสมบัติของคณะกรรมการว่าต้องเป็นสัญชาติไทยผลการวิจัยพบว่า ความรอบรู้ ความเสียสละ ประสิทธิภาพมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนา จากสภาพข้อเท็จจริงมีชาวต่างชาติได้เข้ามาอาศัยอยู่ในเมืองไทยพร้อมที่จะให้ความร่วมมือช่วยเหลือสนับสนุนในกิจกรรมของชุมชน ซึ่งสังคมไทยไม่ควรจะปิดกั้นบทบาทในส่วนนี้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1) ควรพิจารณาให้ความสนใจในวาระการดำรงตำแหน่ง และจำนวนวาระของการดำรงตำแหน่งติดต่อกัน

2) คุณสมบัติควรจะต้องเปิดกว้างให้ผู้ที่ต้องการจะช่วยเหลือ สนับสนุนกิจกรรมของสถานศึกษาให้มีโอกาสได้ทำงานในจุดนี้

2. ข้อเสนอแนะสำหรับโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษา

1) โรงเรียนควรจะมีการประสานกับชุมชนให้มากขึ้นทั้งในส่วนที่เชิญเป็นกรรมการบริหารสถานศึกษา และสนับสนุนให้ชุมชนเข้าไปมีส่วนร่วมการเป็น

คณะกรรมการสถานศึกษา

2) โรงเรียนควรเพิ่มบทบาทในการเป็นผู้กระตุ้นให้เกิดสำนักต่อชุมชนในการมีส่วนร่วมทางการศึกษาและมีส่วนช่วยประชาสัมพันธ์ อำนาจหน้าที่ และบทบาทของคณะกรรมการสถานศึกษาชุมชนได้รับทราบ

3) โรงเรียนควรทำหน้าที่เป็นประสานงานระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา และคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อหากมีปัญหาหรือแนวทางแก้ไขจะได้ร่วมกันพิจารณาแก้ไขปัญหา

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไป

1) ควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำวิจัยเพื่อประเมินและหาข้อเสนอแนะในเรื่องนี้อีก เนื่องจากบริบทในการจัดการศึกษาเปลี่ยนไปอาจทำให้มีความต้องการในการที่จะพัฒนาด้านอื่นๆ เพิ่มมากขึ้น

2) กรณีการวิจัยหรือศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ด้วยการวิจัยเชิงพรรณนา ได้แก่ การศึกษาสำรวจและ/หรือวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ เพื่อพัฒนาข้อค้นพบนั้นในแนวลึกต่อไป

3) กรณีการวิจัยเพื่อการสร้างสรรค์องค์ความรู้ใหม่ อาจทำการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในแนวปฏิบัติใดแนวปฏิบัติหนึ่ง

เพื่อศึกษาผลการเปลี่ยนแปลงและองค์ความรู้ที่เกิดขึ้นจากการปฏิบัติการ
กิตติกรรมประกาศ

4) กรณีการวิจัยเพื่อการประเมินผล เมื่อมีการนำแนวปฏิบัติใดแนวปฏิบัติหนึ่งไปใช้ประโยชน์เพื่อการพัฒนาใน ระยะเวลาหนึ่งควรมีการวิจัยเพื่อประเมินผล
 ขอขอบคุณ คณะศึกษาศาสตร์และ กองทุนพัฒนามหาวิทยาลัยมหาสารคาม ที่ให้การสนับสนุนในการทำวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- คณิง สายแก้ว. (2549). **ข้อเสนอเชิงนโยบายการบริหารจัดการศึกษาปฐมวัยในจังหวัดสุรินทร์**. วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรัษุบัณฑิต สาขาวิชาการบริหาร การศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิพนธ์ เสือก้อน (2545). **การศึกษาความเป็นหุ้นส่วนการบริหารของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานด้วยการวิจัยปฏิบัติการอย่างมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาการจัดทำธรรมนูญโรงเรียน**. วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาศุบัณฑิต สาขา วิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประกอบ คุณารักษ์ (บรรณาธิการ) และคณะ. (2531). **รายงานผลการวิจัย เรื่อง โครงการกรรมการศึกษา เรื่อง รูปแบบความร่วมมือขององค์กรชุมชน (คณะกรรมการการศึกษา) ต่อการพัฒนาคุณภาพ การประถมศึกษา : รายงานฉบับสมบูรณ์**. กรุงเทพฯ: ธนาคารโลกและสำนักงานคณะกรรมการ การประถมศึกษาแห่งชาติ.
- วิโรจน์ สารรัตนะ. (2548). **นโยบายและการวิจัยเชิงนโยบาย**. ขอนแก่น: คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Hoy, W.K., and Miskel, C.G. (2001). **Educational administration**. 6th ed.. New York: MacGraw-Hills
- Majchrzak, Ann. (1984). **Methods for Policy Research : Applied Social Research Methods Series; Vol 3**. California: SAGE Pub.